

CZECH REPUBLIC

Аналитичен доклад за икономиката и селското стопанство

Чехия

APAC
BETWEEN CHINA AND CEEC

Май 2026 г.

ИЗГОТВЕН ОТ Захари Захариев, експерт, ЦНСССКЦИЕ

РЕДАКТИРАН ОТ д-р Момчил Станишев, Директор на ЦНСССКЦИЕ

Относно ЦНСССКЦИЕ:

Център за насърчаване на сътрудничеството в областта на селското стопанство между Китай и страните от Централна и Източна Европа е създаден през 2015 г. ЦНСССКЦИЕ е второстепенен разпоредител с бюджет към Министерство на земеделието на Република България и работи за задълбочаването и разширяването на селскостопанските взаимоотношенията между членовете си - Албания, Босна & Херцеговина, България, Китай, Хърватия, Чехия, Гърция, Унгария, Черна гора, Северна Македония, Полша, Румъния, Словакия и Словения.

Материалите в тази работа са обект на закона за авторското право и сродните му права. Материалите могат да се ползват според Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License. ЦНСССКЦИЕ не гарантира точността, надеждността или пълността на съдържанието включено в тази работа, както и на заключенията и оценките описани в текста. ЦНСССКЦИЕ не поема отговорност за пропуски или грешки от всякакъв вид в съдържанието. Констатациите, интерпретациите, мненията и заключенията изложени в тази работа принадлежат единствено на авторите и не е задължително да представляват позицията на Центъра за насърчаване на сътрудничеството в областта на селското стопанство между Китай и страните от Централна и Източна Европа.

Cover image: "Map of Czechia", Getty Images

Обща информация

Чехия има територия от 78.871 кв. км. и население от близо 11 милиона души. Столица на страната и основен икономически център е Прага.

Чехия е разположена в Централна Европа, като граничи с Германия, Полша, Австрия и Словакия.

Номиналният БВП на Чехия за 2024 г. е в размер на 343 милиарда щатски долара, а БВП на глава от населението е 31,750 щатски долара. Ръстът на икономиката през 2024 г. е 2,1 %.

Чехия е член на ООН, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие от 1995 г., Европейския съюз, Световна банка, Световната търговска организация и други. Страната не е член на Еврозоната и местната валута е чешка крона (CZK).

Структура на икономиката

Main Economic Indicators	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Population, 1000 persons	10672	10864	10850	.	.	.
GDP, real change in %	2.8	-0.1	1.1	2.5	2.7	2.7
GDP per capita (EUR at PPP)	32150	34480	35960	.	.	.
Gross industrial production, real change in %	2.1	-1.3	-0.7	.	.	.
Unemployment rate - LFS, in %, average	2.2	2.6	2.6	2.7	2.6	2.6

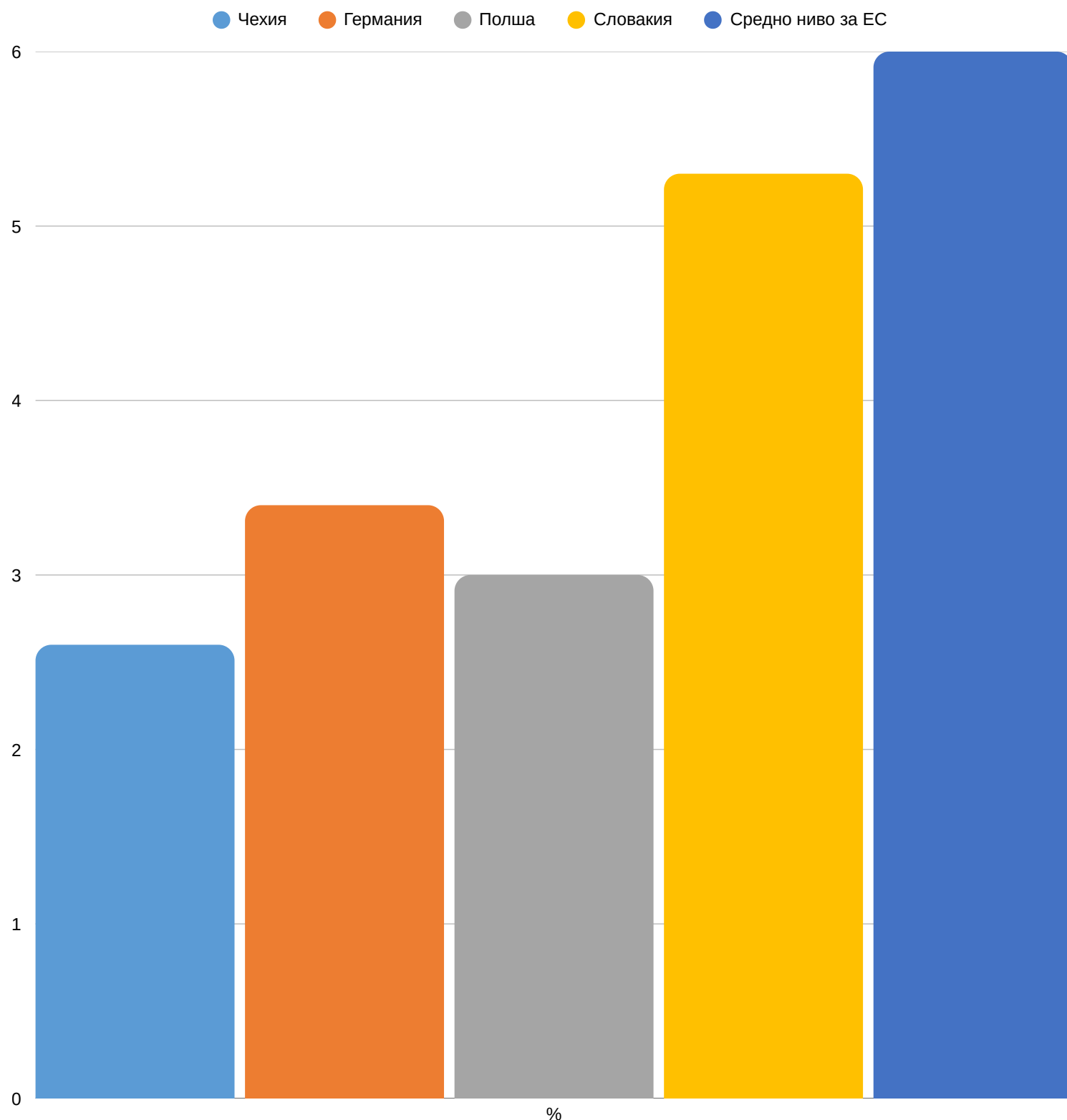
Структура на икономиката

Unemployment rate - LFS, in %, average	2.2	2.6	2.6	2.7	2.6	2.6
Average gross monthly wages, EUR	1625	1796	1838	.	.	.
Consumer prices, % p.a.	14.8	12	2.7	2.3	2.2	2.2
Fiscal balance in % of GDP	-3.1	-3.8	-2.1	-2.3	-2.2	-2
Public debt in % of GDP	42.5	42.4	43.8	.	.	.
Current account in % of GDP	-4.7	-0.1	1.8	1	1	1.2

Източник: Виенски институт за международни икономически изследвания (WIIW)[1]

Очаква се през 2026 г. икономиката на Чехия да продължи стабилния си растеж от около 2,5 %, като сред отчетливите фактори за него са повишаването на заплатите, както и частните инвестиции. Наблюдава се леко увеличение на инфлацията в края на 2024 г., а централната банка на Чехия ще продължи да намалява основния лихвен процент. Все пак прогнозите сочат, че темпът на инфлация ще се стабилизира и ще се задържи около 2 % до края на годината. Перспективите пред развитието на чешката икономика се определят в голяма степен от икономическото състояние на съседна Германия. Икономическият застои на Берлин създава опасения за забавяне на чешкия растеж и се отразява в производствения сектор. Евантуална по-продължителна икономическа криза в Германия би могла да ускори инфлацията в Чехия и да създаде нови предизвикателства пред индустрията на страната, в частност – автомобилостроенето.

Нивото на безработица в Чехия е най-ниското в Европейския съюз (2,6 %), като единствено съседна Полша има сходни нива на безработица в Общността. Въпреки това повече от половината от заетите в Чехия изпитват опасения, че могат да загубят работата си през настоящата година, като за причини посочват дълготрайната икономическа нестабилност и бързото развитие на изкуствения интелект (ИИ).

За 2024 г. номиналният БВП на глава от населението в Чехия е на стойност 31,750 щатски долара, което поставя страната на 35-то място в света по този показател и на първо място в рамките на инициативата за сътрудничество между Китай и Централна и Източна Европа. Секторът на услугите представлява най-голям дял от БВП на страната с 59,67 %, като през последните години се наблюдава тенденция за допълнително увеличаване на значението на този сектор. Индустрията е на второ място с 30,42 %, а земеделието обхваща едва 1,73 % от БВП на Чехия.

Основни партньори на Чехия в износа са съседните държави от Централна Европа – Германия (с която износят е на стойност от 68 милиарда щат. дол.), Словакия (18 млрд. щат. дол.), Полша (17 млрд. щат. дол.).

Износът към Китай е на обща стойност от 3,37 милиарда щатски долара, като е съставен почти изцяло от различни видове технологии и техническо оборудване, включително: нисковолново защитно оборудване, части за офис машини, телефони, помпи, клапани и др; моторни превозни средства (автомобили, локомотиви) и части за тях. Селскостопанските продукти заемат малка част от общия износ и са представени предимно от **бира** (на стойност 1,5 милиона щатски долара), шоколад (895 000 щатски долара), хмел, храна за животни, вино, кафе.

Делът на Китай във вноса към Чехия е значително по-голям и е на стойност от 32,5 млрд. щатски долара. По този начин Китай заема второ място по внос в централноевропейската държава, отстъпвайки единствено на Германия. Сред най-внасяните китайски продукти в Чехия са телефони, компютри, електрически батерии, трансформатори и други технологии, играчки и др. От селскостопанските продукти представени са животински храни, суров тютюн, захар, обработени плодове и зеленчуци, както и някои сосове. Стойността на всички тези продукти не надвишава 70 млн. щат. дол., а делът им е по-малко от 0,2 % от общия внос.

Въз основа на гореизброените факти би могло да се обобщи, че селското стопанство не играе значителна роля в търговския обмен между Китайската народна република и Чехия. Земеделските продукти заемат по-голям дял във вноса от други държави от инициативата за сътрудничество между Китай и ЦИЕ, сред които Полша и Словакия. Варшава е лидер във вноса на печива и тютюн от Чехия.

Инфраструктура

Разположена в сърцето на Централна Европа, Чехия притежава силно развита инфраструктура, включително най-гъстата железопътна мрежа в Европейския съюз, разгръщаща се на общо 9400 километра и включваща както високоскоростни участъци за пътнически превози, така и товарни линии, които осигуряват необходимите бързи връзки със съседните държави, Германия, Полша и Словакия. Товарните линии осигуряват бърз достъп до международните морски пристанища на Европа като Хамбург и Бремерхафен в Германия. В допълнение, Чехия има и няколко ключови речни пристанища на р. Елба, но те отстъпват по значение на релсовия транспорт.

Пристанището Мелник, разположено на р. Елба на около 30-35 километра северно от Прага. Това е най-голямото пристанище на Чехия.

Отношения Чехия – Китай

Отношенията по оста Прага – Пекин са сложни и изпълнени с редица предизвикателства и обрати през последните години. Предходният чешки президент Милош Земан, заемал длъжността в периода 2013 – 2023 година се фокусира върху задълбочаване на сътрудничеството с Китай и като цяло държавите извън Европейския съюз, по-конкретно в сферата на икономиката. Президентът Земан посещава няколко пъти азиатската страна (Пекин, Шанхай, Гуанджоу) и се среща два пъти със Си Дзинпин - през 2016 и 2019 г., като Си Дзинпин веднъж – през март 2016 г. В някои от визитите участват и редица представители на бизнеса, както и на CzechInvest – агенцията за инвестиции и развитие на Чехия, които провеждат срещи с китайски компании. Към 2018 г. CzechInvest посредничи за инвестиции в размер на 6,7 млрд. чешки крони (прибл. 275 млн. евро).

Вашият текст в абзац

Милош Земан и Си Дзинпин пият чешка бира в Прага по време на посещението на Си Дзинпин в чешката столица, март 2016 г.

Президентът Земан обявява Китай за стратегически партньор на Чехия и твърди, че ще превърна Прага във „вратата на Пекин към Европа“ и неведнъж е изразявал одобрението си за инициативата „Един пояс, един път“, потвърждавайки желанието на Чехия да бъде сред най-активните европейски участници.

Плавното влошаване на отношенията по оста Пекин – Прага започва още по времето на Земан. Част от обещаните мащабни инвестиции се провалят, а в края на 2018 г. чешките служби за киберсигурност предупреждават, че хардуерът и софтуерът, използвани за изработване на китайските телефони Huawei представят риск на националната сигурност на европейската страна. Китайският технологичен гигант категорично отрича обвиненията, а президентът Земан се застъпва за китайските инвестиции и не променя позицията си. Въпреки това скандалът поражда редица съмнения сред представителите на изпълнителната власт на Чехия, включително премиерът Андрей Бабиш.

Тенденцията на влошаване на отношенията продължава през лятото на 2020 г., когато председателят на чешкия Сенат Милош Вистърчил посещава Тайван, за да „затвърди бизнес отношенията на Прага с Тайпе“. Визитата е осъществена въпреки сериозните възражения от страна на Пекин.

След ескалацията на военния конфликт в Украйна през 2022 г. и встъпването в длъжност на новия президент на Чехия през 2023 г. – либералът Петър Павел, тенденцията на влошаване на отношенията между Прага и Пекин се засилва. Президентът Павел провежда среща с тибетския духовен водач Далай Лама в края на юли 2025 г., последвана от остро неодобрение от страна на официален Китай, който прекъсва всички връзки с чешкия президент и настоява централноевропейската страна да „зачита суверенитета на Китай“.

Въпреки това редица анализатори твърдят, че повторното встъпване в длъжност на Андрей Бабиш като министър – председател на Чехия е възможно да „разтопи ледовете“ в отношенията с Пекин. На 20 април 2026 г. Бабиш заявява, че „иска по-прагматична външна политика, която да не вреди на бизнес връзките с Китай“.

Андрей Бабиш, премиер на Чехия в периода 2017 – 2021 г. и от декември 2025 г.

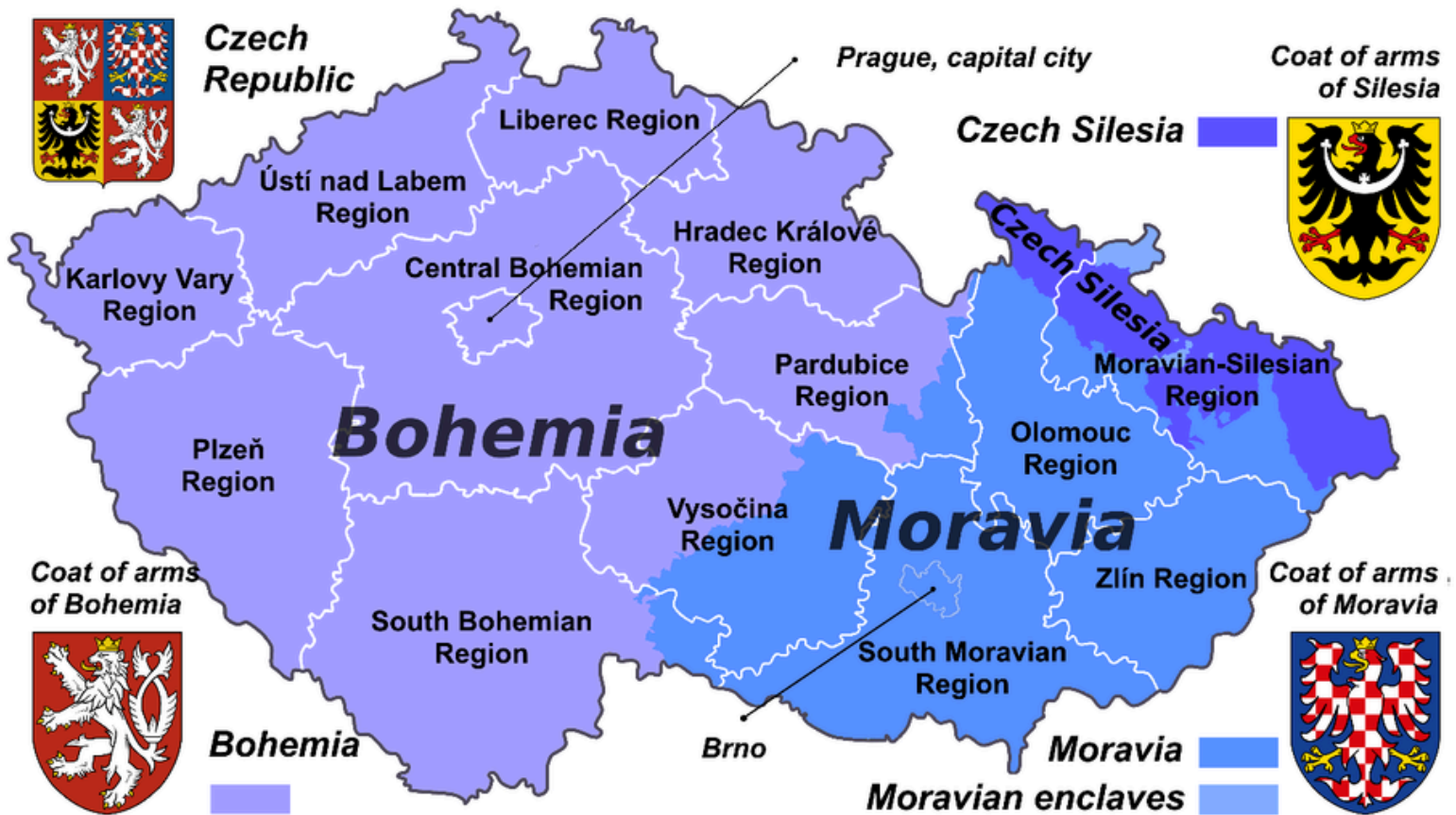
Въпреки геополитическите сътресения през последното десетилетие, търговските отношения между Китай и Чехия се разрастват, като в тях значително преобладава китайският износ за европейската страна.

Земеделието продължава да представлява твърде незначителна част от общия търговски обмен между Прага и Пекин, като в рамките на настоящия геополитически климат не се забелязват тенденции за промяна на тази ситуация.

Структура на стопанството

В стопанско отношение Чехия се разделя на **три големи региона** – Моравия, Централна Бохемия и „Височински край“ (Vysočina), по-малък на площ, разположен между Бохемия и Моравия.

- **Областта Моравия** се намира в южните и източни части на Чехия и е център на лозарството, като в него се отглежда по-голямата част от лозовите сортове в страната. Други произвеждани култури в област Моравия включват: зърно, рапицата, захарно цвекло и зеленчуци. Силно застъпено е и свиневъдството.
- **Средночешкият край**, известен още като **Бохемия** е разположен в долината на река Елба (на чешки език: Лабе) е изключително плодородна област, в която се разгръща интензивна земеделска дейност. Традиционно Средночешкият край е наричан „житницата на Чехия“ поради застъпеното отглеждане на зърнени култури (ечемик), маслодайни семена и захарно цвекло. Традиционно това е най-плодородният регион на Чехия. Бохемия е стопанската област, в която се „ражда“ популярната из цял свят чешка бира. В Средночешкия край се добива и най-голямото количество маково семе в страната.
- **Височинският край** със столица Ихлава е най-хълмистият регион на Чехия, откъдето идва и името му. Височинският край е характерен с отглеждането на едър рогат добитък, както и на картофи. Макар и с по-малък дял от говедовъдството, свиневъдството също е силно застъпено в този регион. В региона се произвеждат около 570 млн. литра краве мляко годишно и 250 млн. литра козе мляко.

Карта на Чехия със стопанските региони

Селскостопанското производство в Чехия е насочено предимно към растениевъдството, като се отглеждат зърнени култури и маслодайни семена, но са застъпени също така и зърнени култури, картофи, захарно цвекло, хмел, плодове и зеленчуци, както и лозя. Приблизително 78 % от населението на страната живее в селските райони. Съгласно данните на Чешкия национален статистически институт за 2025 г., реколтата от пшеница за съответната година се равнява на малко над 5 млн. тона, следвана от добива на ечемик (ок. 2 млн. тона), рапица (1 млн. тона) и картофи (735 000 тона).

В Чехия животновъдството съставлява около 42 % от общата селскостопанска продукция. Секторът се развива предимно благодарение на производството на млечни продукти и месо. Въпреки неотдавнашните колебания, страната поддържа значителен брой животни, включително около 1,39 милиона глави едър рогат добитък и 1,45 милиона прасета.

Сред най-известните чешки в продукти в световен мащаб е, разбира се, **бирата**. Чешката бира има древна история, датираща от повече от 1000 години. Лошото качество на питейната вода през Средновековието и ранното Ново време и опасността от заразяване с животозастрашаващи заболявания са сред причините бирата да придобие голяма популярност в Централна Европа. Днес Чехия е световен лидер по консумация на бира на глава от населението, като среднестатистическият чех изпива около 150 литра бира годишно – повече от два пъти от средното количество за Европа. Чехия е и най-големият износител на светла бира тип „пилзнер“, като изнася за повече от 70 държави по света, включително Словакия, Полша, Унгария, България, Сърбия, Германия и други. Ежегодно се изнасят около 6 милиона хектолитра бира.

Ключовата съставка на чешката бира е световноизвестният пивоварен хмел „Сааз“, наричан на чешки Žatec (Жатец). Популярен като „перлата в короната“ на чешкото земеделие, хмелът „Сааз“ придава вкус на местната бира. Той се отглежда предимно в Средночешкия регион (Бохемия), в Устецки и Пилзенски край.

Полета, засадени с пивоварния хмел „Сааз“ в Устецки район

Чешката бира (České pivo) е строго защитено географско указание – интелектуална собственост на Европейския съюз. За да могат законно да използват това наименование, пивоварните трябва да произвеждат бирата си изцяло на чешка територия, като използват традиционен метод на варене чрез дрожди, местно отглеждан пивоварен ечемик и хмел. От 2008 г. този статут гарантира, че бирата с етикета „České pivo“ отговаря на специфични химични и сензорни показатели. Най-популярните марки чешка бира включват „Pilsner Urquell“, създадена през 1842 г. в град Пилзен, Budějovický Budvar от град Ческе Будейевице, както и Velkopoprovický Kozel, специализирал в производството на тъмен лагер.

Сред другите много популярни продукти в Чехия е **маковото семе** – страната е безспорен световен лидер в отглеждането и износа на хранителен мак. Чехия изнася повече от 20 000 тона маково семе за хранителното-вкусовата промишленост годишно. Подобно на бирата, наименованието „чешки син мак“ (Český modrý mák) е регистрирано като защитено географско указание. Износът е насочен към редица страни от Централна и Източна Европа, сред които Полша и Словакия. Самите чехи също употребяват много често този продукт, най-вече в сладкарската индустрия и той е дълбоко вкоренен в кулинарните традиции на страната.

Най-голямото международно изложение за селско стопанство в Чехия е **„Země živitelka“**, което се провежда традиционно в град Ческе Будейовице през месец август всяка година.

Кадър от изложението „Země živitelka“ през 2025 г.

Предизвикателства пред чешкото селско стопанство

Актуалните предизвикателства пред чешкото селско стопанство се наблюдават и в редица други държави в Европейския съюз, включително България. Както и в много други страни в Европа, чешкото селско стопанство е изправено пред последствията от климатичните промени. Характерният влажен океански климат в голяма част от Чехия е постепенно изместван от ясно изразени засушавания, особено през пролетта и лятото. Намалената влажност на почвата оказва пряко влияние върху добивите на основни култури като пшеница, ечемик и рапица, а също така увеличава риска от горски пожари и недостиг на вода. Освен това климатът става и все по-нестабилен – редуват се периоди на суша и проливни дъждове, които нанасят щети на обработваемите площи в страната.

Чехия бележи и значителен спад на селското население и все по-намаляващ интерес към сектор земеделие. Това създава допълнителни предизвикателства, като липса на достатъчно работна ръка.

В международен аспект чешки фермери и производители често критикуват правилата на Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС и редицата екологични изисквания, свързани с нея. Според тях правилата често увеличават излишно административната тежест което затруднява продуктивността.

В допълнение, войната в Украйна и пренасочването на украинско зърно към европейските пазари създава предизвикателства за рентабилността на регионалното селско стопанство и обезценяването на местната продукция. Въпреки това Чехия не е толкова силно засегната от този фактор, колкото съседна Полша.

Протест на чешки фермери блокира движението в столицата Прага, март 2024 г. Причината за протеста е несъгласие със земеделските политики на Европейския съюз и Общата селскостопанска политика на Общността

CzechInvest: Агенция за развитие на бизнеса и инвестициите

CzechInvest е националната агенция, която играе ключова роля в подкрепата на бизнеса и инвестициите в Чехия в цялостен план. Тя разгръща активна регионална, национална и международна дейност, като по този начин гарантира цялостността на услугите и способността да се съчетават глобалните тенденции с регионалните условия в Чешката република.

Сред най-значимите проекти на агенцията е кампанията „Технологична инкубация“ (Technologická inkubace)“, която цели да подкрепи между 250 и 280 високотехнологични и иновативни стартапи в Чехия за периода до 2028 г. с общ бюджет от 950 млн. чешки крони (ок. 40 мл евро).

Инициативата се фокусира предимно върху следните сектори: изкуствен интелект, мобилност, креативни индустрии, космически технологии, Tech4Life и други. Програмата предвижда безвъзмездна финансова помощ, експертно менторство, консултации с бизнес специалисти, както и установяване на контакт с мрежа от международни партньори. Сред отличените стартапи в сектор земеделие е „Ullmapna“ от чешкия град Опава, който разработва иновативни селскостопански машини с изкуствен интелект за разпознаване на плевели.

Полезни връзки

- CzechInvest: <https://czechinvest.gov.cz/>
- Правительство на Чехия: <https://vlada.gov.cz/en/>
- Министерство на земеделието на Чехия: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/en>
- Агенция за контрол на храните: <https://www.szpi.gov.cz/en/>
- Уебсайт на изложението „Země živitelka“ в гр. Ческе Будейовице: <https://www.vcb.cz/>